

LIBRIS

We know
books

BAC

Conform
modelelor
stabilite
de MEC

ISTORIE

• Sinteze • Scheme • Teste de evaluare

Marilena Bercea • Mirela Chioveanu
Mihai Manea • Mirela Popescu

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
Partea I	
Sugestii de rezolvare a unei probe de examen.....	7
Partea a II-a	
Sinteze și scheme	17
Partea a III-a	
Teste de evaluare.....	89
Partea a IV-a	
Subiecte pe temele din programa de bacalaureat.....	179

SUGESTII DE REZOLVARE A UNEI PROBE DE EXAMEN

TESTUL 1

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 3 ore.

Subiectul I

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursele de mai jos:

A. „Art. 1. Principatele-Unite-Române constituie un singur stat indivizibil, sub denumirea de România.

Art. 19. Proprietatea de orice natură, precum și toate creanțele asupra Statului sunt sacre și neviolabile. Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru cauză de utilitate publică legalmente constatată și după o dreaptă și prealabilă despăgubire. (...)

Art. 23. Învățământul este liber. Libertatea învățământului este garantată, întrucât exercițiul ei nu ar atinge bunele moravuri sau ordinea publică. (...) Învățătura în școlile statului se dă fără plată. (...)

Art. 32. Puterea legislativă se exercită colectiv de către domn și reprezentațiunea națională. Reprezentațiunea națională se împarte în două adunări: Senatul și Adunarea Deputaților. Orice lege cere învoirea câtor trei ramuri ale puterii legiuitoare.”

(Constituția din 1866)

B. „Art. 1. Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil. (...)

Art. 5. Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor (...)

Art. 10. Toate privilegiile de orice natură, scutirile și monopolurile de clasă sunt oprite pentru totdeauna în statul roman. (...)

Art. 34. Puterea legislativă se exercită colectiv de către rege și reprezentațiunea națională. Reprezentațiunea națională se împarte în două Adunări: Senatul și Adunarea Deputaților.”

(Constituția din 1923)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți statul precizat în sursa **A**. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa **B**, o informație referitoare la rege. **2 puncte**
3. Menționați cele două adunări la care se referă atât sursa **A**, cât și sursa **B**. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că în statul român nu mai există clase privilegiate. **3 puncte**
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **A**, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două constituții adoptate în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea, altele decât cele la care se referă sursele date. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între două constituții adoptate de români în a doua jumătate a secolului al XX-lea. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursa de mai jos:

„Criza Imperiului otoman [...] se manifestă și în zona Țărilor Române, contribuind la agravarea dominației otomane, cu aspectele ei politice și economice. Starea precară a Imperiului a determinat o accentuare a exploatării resurselor economice în Țara Românească și Moldova, exprimată în sporirea obligațiilor tradiționale, haraciul și peșcheșurile, din care cel dintâi capătă semnificații economice. Astfel, plățile către Poartă au atins, după 1580, niveluri pe care nu le avuseseră într-o perioadă anterioară. Cronica țării este foarte clară, relatând motivația atitudinii antiotmane: «Și se strânsese toți boierii mari și mici, din toată țara și se sfătuiră cum vor face să izbăvească Dumnezeu țara din mâinile păgânilor [...]».

În 1711 în Moldova și în 1716 în Țara Românească, Nicolae Mavrocordat (1711–1715; 1719–1730), domn și în perioada anterioară, a fost chemat să inaugureze noua epocă fanariotă. [...]

Modificările intervenite afectează instituțiile fundamentale, domnia, cele adiacente ei, sfatul domnesc, în general sistemul administrativ-politic. Domnii sunt numiți direct de Poartă, din rândul familiilor influente, Mavrocordat, Ipsilanti, dar și dintre români, fără asentimentul țării, prin derogări de la formulele procedurale tradiționale de alegere. Perioadele de domnie sunt scurte, cu unele excepții, domnii fiind degradați la nivelul unor funcționari ai Porții, schimbați dintr-o țară în alta. Lipsiți de inițiativă în politica externă, ei ajung executorii fideli ai însărcinărilor otomane în raport cu marile puteri. Acest statut antrenează și declinul puterii militare care se reduce la o gardă domnească chemată să asigure ordinea internă.”

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți domnitorul precizat în sursa dată **2 puncte**
2. Precizați un secol la care se referă sursa dată. **2 puncte**
3. Menționați două spații istorice românești la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la criza Imperiului otoman. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la statutul instituției centrale din spațiul românesc, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia instituția centrală din spațiul românesc se implică în relațiile internaționale în secolul al XV-lea prin acțiuni diplomatice. (Se punctează prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre Evoluția statului român în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, având în vedere:

- precizarea unui proiect politic din prima jumătate a secolului al XIX-lea și menționarea a două prevederi ale acestuia;
- prezentarea unui fapt istoric referitor la constituirea statului român modern;
- menționarea a două fapte istorice referitoare la implicarea statului român modern în Criza Orientală până la sfârșitul secolului al XIX-lea;
- formularea unui punct de vedere referitor la implicarea statului român în relațiile internaționale, alături de o mare alianță, în primele două decenii ale secolului al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea **limbajului istoric adecvat**, **structurarea** eseului, evidențierea **relației cauză-efect**, elaborarea **argumentului istoric** (prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea **succesiunii cronologice/logice** a faptelor istorice și încadrarea eseului în **limita de spațiu** precizată.

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

Subiectul I

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea statului, precizat în sursa A.
2. **2 puncte** pentru precizarea, din sursa B, a oricărei informații referitoare la rege.
3. **Câte 3 puncte** pentru menționarea celor două adunări la care se referă atât sursa A, cât și sursa B. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **3 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a literei B, corespunzătoare sursei care susține că în statul român nu mai există clase privilegiate.
5. **7 puncte** pentru scrierea oricărei relații cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa A, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză, respectiv efect*).
6. **Câte 1 punct** pentru menționarea oricăror alte două constituții adoptate în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea **(1 p. x 2 = 2 p.)**
Câte 2 puncte pentru prezentarea fiecărei constituții menționate. **(2 p. x 2 = 4 p.)**
7. **4 puncte** pentru menționarea oricărei asemănări între două constituții adoptate de români în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea domnitorului precizat în sursa dată.
2. **2 puncte** pentru precizarea oricărui secol la care se referă sursa dată.
3. **Câte 3 puncte** pentru menționarea a două spații istorice românești la care se referă sursa dată. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **Câte 3 puncte** pentru menționarea, din sursa dată, a oricăror două informații referitoare la criza Imperiului otoman. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
5. **4 puncte** pentru formularea, pe baza sursei date, a oricărui punct de vedere referitor la statutul instituției centrale din spațiul românesc.
6. **Câte 3 puncte** pentru selectarea, din sursa dată, a oricăror două informații care susțin punctul de vedere formulat. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4 puncte pentru argumentarea afirmației date prin prezentarea oricărui fapt istoric relevant și prin utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).

- Informația istorică – **24 de puncte**, distribuite astfel:
 - › **2 puncte** pentru precizarea unui proiect politic din prima jumătate a secolului al XIX-lea.
 - › **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două prevederi ale acestuia. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
 - › **2 puncte** pentru menționarea oricărui fapt istoric referitor la constituirea statului român modern.
 - › **3 puncte** pentru prezentarea faptului istoric menționat, prin evidențierea relației istorice de cauzalitate și utilizarea unui exemplu/a unei caracteristici.
 - 1 punct** pentru utilizarea **doar** a unui exemplu/a unei caracteristici referitoare la faptul istoric menționat.
 - › **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două fapte istorice referitoare la implicarea statului român modern în Criza Orientală până la sfârșitul secolului al XIX-lea. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
 - › **1 punct** pentru formularea oricărui punct de vedere referitor la implicarea statului român în relațiile internaționale, alături de o mare alianță, în primele două decenii ale secolului al XX-lea.
 - 4 puncte** pentru susținerea punctului de vedere formulat printr-un argument istoric – prezentarea oricărui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).
- Ordonarea și exprimarea ideilor menționate – **6 puncte**, distribuite astfel:
 - › **2 puncte** pentru utilizarea limbajului istoric adecvat.
 - 1 punct** pentru utilizarea parțială a limbajului istoric adecvat.
 - › **1 punct** pentru structurarea eseului (introducere – cuprins – concluzie).
 - › **2 puncte** pentru respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - 1 punct** pentru respectarea parțială a succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - › **1 punct** pentru respectarea limitei de spațiu.

Subiectul I**30 puncte**

1. Statul precizat în sursa A este România.
2. O informație referitoare la rege, din sursa B, este că acesta exercită împreună cu reprezentanționea națională puterea legislativă.
3. Adunările la care se referă atât sursa A, cât și sursa B sunt Senatul și Adunarea Deputaților.
4. Litera corespunzătoare sursei care susține că în statul român nu mai există clase privilegiate este B.
5. Două informații selectate din sursa A aflate în relație cauză efect sunt:
Cauză: „întrucât exercițiul ei nu ar atinge bunele moravuri sau ordinea publică”
Efect: „Libertatea învățământului este garantată”
6. Două constituții adoptate în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea au fost Constituția din 1938 și Constituția din 1947.

Constituția din 1938 a fost promulgată de regele Carol al II-lea pe 27 februarie, ca urmare a rezultatelor obținute de partidele politice la alegerile din 1937. Profitând de rezultatul nefavorabil pentru cele două mari partide politice care nu au obținut nici unul 40% din voturi, regele Carol al II-lea l-a desemnat pe Octavian Goga, din partea Partidului Național Creștin să formeze guvernul. În februarie 1938, regele demite guvernul Goga-Cuza și promulgă o nouă Constituție. Aceasta avea un caracter autoritar. Conform Constituției, puterea nu mai emana de la națiune ci de la rege. Regele era ”capul statului”, avea drept de veto absolut, exercita puterea legislativă prin Reprezentanța Națională – Senatul și Adunarea Deputaților. De asemenea, miniștrii erau răspunzători pentru actele semnate de rege și contrasemnate de ministrul de resort. Regele putea dizolva Parlamentul fără să fie obligat să-l convoace într-un anumit termen și putea să conducă prin decrete-legi. Sunt păstrate doar formal drepturile și libertățile din Constituția din 1923, fiind în fapt limitate deoarece se instituia starea de asediu, cenzura și pedeapsa cu moartea. Prin Constituția din 1938 femeilor li se acordă drept de vot.

Constituția adoptată în 1948 legitima regimul politic totalitar comunist instituit în România la finalul celui de Al Doilea Război Mondial. Prima constituție a României comuniste a fost adoptată la 13 aprilie 1948 și se inspira din Constituția URSS din anul 1936. Avea 10 titluri și 105 articole. Legea fundamentală consfințea dispariția pluripartidismului, înlăturarea principiului separării puterilor în stat, limitarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Prevederile economice prevalau în raport cu cele politice. Mijloacele de producție, băncile puteau trece în proprietatea statului atunci când interesul general o cerea. Comerțul intern și extern era trecut sub controlul statului. Instituția supremă a puterii era Marea Adunare Națională (MAN).

Guvernul reprezenta organul executiv și administrativ al puterii și a devenit răspunzător în fața Marii Adunări Naționale și a Prezidiului MAN. Instanțele judecătorești erau Curtea Supremă, tribunalele și judecătoriile populare. S-a suprimat înamovibilitatea judecătorilor, care reprezenta calitatea unui demnitar de a nu putea fi transferat, înlocuit sau destituit din funcția pe care o ocupa. Constituția din 1948 a reprezentat instrumentul prin care s-a pregătit trecerea întregii economii sub controlul statului.

7. O asemănare între două constituții adoptate de români în a doua jumătate a secolului al XX-lea, cea din 1952 și respectiv 1965, este că prin prevederile lor legitimează și consolidează regimul totalitar comunist în România.

Subiectul al II-lea

30 puncte

1. Domnitorul precizat în sursa dată este Nicolae Mavrocordat.
2. Un secol la care se referă sursa dată poate fi secolul al XVIII-lea. (La fel de corect este și secolul al XVI-lea)
3. Două spații istorice românești la care se referă sursa dată sunt Țara Românească și Moldova.
4. O informație referitoare la Imperiul Otoman din sursa dată este că acesta se afla în criză, agravând astfel dominația asupra Țărilor Române sub aspect economic și politic.

O a doua informație referitoare la Imperiul Otoman este că, după 1580, plățile către Poartă au atins niveluri pe care nu le avusese într-o perioadă anterioară, determinând reacția antiotomană a boierilor.

5. În opinia mea/ Un punct de vedere referitor la statutul instituției centrale din spațiul românesc este că, în ceea ce privește domnia, această instituție este controlată de Poartă care numește domnitorii fără asentimentul țării începând cu 1711/1716. De asemenea, instabilitatea domniei crește, iar atribuțiile domnitorului în domeniul politicii externe sunt desființate.

Două informații selectate din sursă care susțin punctul de vedere formulat sunt:

„Domnii sunt numiți direct de Poartă, din rândul familiilor influente, Mavrocordat, Ipsilanti, dar și dintre români, fără asentimentul țării, prin derogări de la formulele procedurale tradiționale de alegere”

„Lipsiți de inițiativă în politica externă, ei ajung executorii fideli ai însărcinărilor otomane în raport cu marile puteri.”

6. În secolul al XV-lea, o instituție centrală cu atribuții de implicare în relațiile internaționale este domnia. Astfel, domnitorii din Moldova sau din Țara Românească se vor implica în „Cruciada târzie” atât prin acțiuni militare, cât și pe cale diplomatică prin trimiterea și primirea soliilor în și din statele vecine sau încheierea de tratate de alianță cu caracter antiotoman.

Un fapt istoric relevant pentru implicarea domniei în relațiile internaționale din secolul al XV-lea prin acțiuni diplomatice a fost tratatul dintre Ștefan cel Mare și regele

Poloniei Ioan Albert, la Hârlău în 1499. Tratatul se încheia după victoria domnitorului moldovean asupra armatelor poloneze la Codrii Cosminului. Prin acest tratat, Polonia renunța la suzeranitatea asupra domitorului moldovean și sunt reînnoite privilegiile comerciale ale negustorilor polonezi. Astfel, se anula statutul domnitorului Ștefan cel Mare ca urmare a depunerii omagiului de vasalitate la Colomeea, și care avea în vedere sprijinul Poloniei în contextul atacurilor turcești asupra Moldovei. Tratatul a fost încheiat în termeni de egalitate între cei doi conducători. Prevederile acestui tratat au fost valabile și în secolul următor, fiind afectate doar de schimbarea atitudinii Poloniei față de Imperiul Otoman în secolul al XVI-lea, mai ales după momentul 1541, al organizării pașalâcului de la Buda și dispariția Ungariei.

În consecință, domnia, ca instituție centrală, în secolul al XV-lea s-a implicat în relațiile internaționale prin activități diplomatice mai ales cu statele vecine, între ele și regatul Poloniei care va promite ajutor militar domnitorilor moldoveni în contextul expansiunii Ungariei și respectiv a Imperiului Otoman.

Subiectul al III-lea

30 puncte

Introducere

În secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea au avut loc schimbări semnificative în ceea ce privește evoluția statalității și modernizării acesteia în plan intern, dar și la nivelul prezenței în relațiile internaționale din aceeași perioadă.

Cuprins

În secolul al XIX-lea, românii din spațiul extracarpatic trăiau între granițele a două principate, Moldova și Țara Românească. Până în 1822 Imperiul otoman impusese regimul fanariot care a determinat o parte a boierimii pământene să elaboreze proiecte politice și memorii, pe care le-au înaintat marilor puteri vecine implicate în Criza orientală în speranța înlăturării acestui regim de dominație. După decizia Porții de revenire la domniile pământene, proiectele de modernizare au avut între prevederile lor acordarea de drepturi civile și politice cetățenilor, reforma învățământului, schimbarea statutului țărănimii prin împrumutarea lor și, nu în ultimul rând, unirea celor două principate. Astfel, în contextul revoluțiilor de la 1848, au fost redactate programe revoluționare care au fost făcute publice în cadrul adunărilor de la Iași, Izlaz sau Blaj, dar au fost elaborate și documente precum Prințipurile noastre pentru reformarea patriei în care se prevedea unirea Moldovei cu Țara Românească și constituirea unui stat independent. De asemenea, se mai prevedea desființarea privilegiilor și egalitatea drepturilor civile și politice, împrumutarea țăranilor fără despăgubire.

Proiectul politic pașoptist de realizare a statului român modern s-a împlinit în contextul extern al Crizei Orientale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Astfel, după

Încheierea Războiului Crimeii s-a organizat Congresul de pace de la Paris în 1856, cadru internațional care a luat în discuție și statutul celor două principate dunărene. După consultarea voinței românilor de a se uni într-un singur stat prin intermediul adunărilor ad-hoc, Marile Puteri au elaborat Convenția de la Paris care permitea unirea formală sub numele de Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești. Convenția nu făcea nicio referire la situația în care în ambele principate ar fi fost ales același domnitor. În consecință, adunările electivă de la Iași și București au desemnat același domnitor, pe Alexandru Ioan Cuza.

Adunarea electivă din Moldova era dominată de susținătorii unirii, astfel încât alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor pe 5 ianuarie 1859 nu a întâmpinat o rezistență din parte celorlalți candidați și susținătorii lor din adunarea electivă. În Țara Românească, adunarea electivă era dominată de conservatori. Astfel, liberalii radicali au apelat la sprijinul locuitorilor Bucureștiului și a satelor din jurul orașului pentru a susține alegerea domnitorului Moldovei. În ședința de pe 24 ianuarie 1859 și deputații conservatori au acceptat propunerea liberalilor, ceea ce a însemnat alegerea tot a lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Țării Românești. Actul adunării electivă de la 24 ianuarie a însemnat nu numai dubla alegere a aceluiași domnitor, ci și faptul că Marile Puteri garante trebuia să ia act de decizia românilor de a se uni într-un singur stat. În consecință, într-o conferință organizată la Paris, cinci din cele șapte puteri garante au recunoscut dubla alegere pentru ca, până la sfârșitul anului, și Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic să recunoască dubla alegere și constituirea statului român modern.

După consolidarea unirii în plan intern prin aducerea prințului străin și adoptarea primei Constituții românești în 1866, era nevoie și de obținerea independenței. Prilejul a fost oferit de contextul internațional al războiului ruso-turc dintre anii 1877–1878. Ca nouă etapă a Crizei Orientale, războiul a început în primăvara anului 1877, după ce România semnase cu Rusia țaristă o convenție prin care statul român permitea trecerea trupelor țariste pe teritoriul său la sudul Dunării cu obligația din partea Rusiei de a respecta integritatea teritorială a României. Imperiul otoman a bombardat orașele românești de la Dunăre, ceea ce a dus la proclamarea independenței de către Parlament pe 9 și respectiv 10 mai 1877. Conducătorul armatei țariste pe frontul din Balcani a solicitat principelui Carol să intervină cu armata și să sprijine atacul asupra Plevnei. Principele Carol și armata română trec Dunărea și se alătură armatelor țariste în asediul redutelor din jurul Plevnei până la capitularea acesteia în toamna anului 1877. După capitularea Plevnei, armata română a participat la cucerirea Smârdanului și a Vidinului. Astfel, statul român s-a implicat în Criza Orientală din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea prin participarea la operațiunile militare de pe frontul din Bulgaria până la semnarea armistițiului de la San Stefano din februarie 1878.

Ca stat independent, România a continuat să se afirme în planul relațiilor internaționale. Schimbările din relațiile internaționale de la cumpăna celor două secole puneau

România în situația de a se implica în relațiile internaționale pentru a-și desăvârși unitatea statală.

În opinia mea, România s-a implicat în relațiile internaționale dominate de declanșarea Primului Război Mondial alături de Antanta deoarece statele care formau această alianță promiseseră să recunoască drepturile României asupra Transilvaniei și Bucovinei, teritorii aflate în componența Imperiului Austro-Ungar, stat membru al Puterilor Centrale. În acest fel, România denunță neutralitatea adoptată în 1914 și declară război Austro-Ungariei. Prin această declarație și ofensiva declanșată în Transilvania în august 1916 Statul român se implică în operațiunile militare ale Primului Război Mondial. Deși este nevoită să se retragă din fața armatelor Puterilor Centrale, armata română a reușit să oprească ofensiva acestora pe frontul din sudul Moldovei. În iarna anilor 1916-1917 armata română se va reface și va beneficia de sprijinul misiunii militare franceze în ceea ce privește elementele de noutate ale acestei prime conflagrații mondiale. În consecință, armata română reușește să oprească ofensiva Puterilor Centrale în urma victoriilor obținute în bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz din vara anului 1917. Implicarea României în Război și deschiderea frontului secundar în această zonă a permis Antantei să obțină victoria împotriva Puterilor Centrale. De asemenea, tratatele de pace semnate pe parcursul anilor 1919-1920 au recunoscut noile granițe ale României Mari.

Încheiere

În consecință, pe parcursul secolelor al XIX-lea și în primele decenii ale secolului al XX-lea se poate consemna evoluția statului român atât în plan intern cât și în planul relațiilor internaționale, prin unirea de la 1859 și reîntregirea națională de pe parcursul anului 1918, dar și consolidarea prin adoptarea Constituțiilor de la 1866 și respectiv 1923.

PARTEA A II-A

SINTEZE ȘI SCHEME

ROMANITATEA ROMÂNILOR ÎN VIZIUNEA ISTORICILOR

Etnogeneza românească

- Etnogeneza românească a fost un proces complex și ireversibil, care s-a desfășurat de-a lungul mai multor secole, având la bază continuitatea de locuire pe teritoriul românesc. Populația daco-romană a continuat să trăiască pe teritoriul fostei Dacii și a conviețuit cu popoarele migratoare, dovadă fiind numeroasele descoperiri arheologice, dar și o serie de mărturii scrise.
- În urma etnogenezei românești s-a născut un popor neolatin – înrudit cu italienii, spaniolii, francezii, portughezii, fiind singurul moștenitor al romanității orientale.
- Principalele etape ale formării poporului român au fost:
 - perioada stăpânirii romane (secolele II–III), când a avut loc procesul de romanizare și, ca urmare, s-a format populația daco-romană;
 - perioada migrațiilor popoarelor (secolele III–VIII), ulterioară retragerii romanilor din Dacia, când fenomenul romanizării s-a extins și asupra dacilor liberi.
- Limba română face parte din familia limbilor neolatine. S-a constituit până în secolul al VIII-lea, când se poate vorbi de o limbă proto sau străromânească. Structura limbii române este compusă din:
 - substratul traco-dacic (10% din fondul lexical de bază);
 - stratul fundamental latin (60% din vocabular);
 - adstratul slav (20% din fondul lexical, reprezentând cuvinte pătrunse în limba română începând cu secolul al IX-lea);
 - 10% alte limbi.
- Concomitent, la sudul Dunării a continuat să existe o populație daco-romană, urmașă a daco-geților și moesilor din provincia Moesia. Aceștia, cunoscuți sub numele de vlahi, vor fi vorbitorii dialectelor aromân, megleno-român, istro-român.
- Până la sfârșitul secolului al VIII-lea, în timpul desfășurării invaziei migratorilor, populația daco-romană se transformă în populație românească, asimilând influențe din partea migratorilor germanici și mai ales a slavilor.